

Türkiye’de Hemşirelik Tarihi ile İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi*

Analysis of Graduate Theses on the Nursing History in Turkey

Şerife Yılmazⁱ, Gamze Özbek Güvenⁱⁱ

ⁱ Öğr.Gör.Dr., Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Tarihi ve Etik AD., <https://orcid.org/0000-0002-5660-7712>

ⁱⁱ Dr. Öğr. Üyesi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik AD., <https://orcid.org/0000-0002-5391-8873>

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı Türkiye’de hemşirelik tarihi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesidir.

Yöntem: Betimsel bir çalışma olan bu çalışmada, Ulusal Tez Merkezine kayıtlı tezler Türkçe “hemşirelik tarihi”, “hemşirelik”, “hasta bakımı”, “tıp tarihi”, “hasta bakıcı” sözcükleri kullanılarak taranmıştır. Veri tabanına kayıtlı 1007 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Dâhil edilme kriterlerine uyan sekiz tez, tezin türü, yöntemi, yılı, yapıldığı üniversite ve ana bilim dalı, danışman unvanı ve konusuna göre incelenmiştir.

Bulgular: Ülkemizde hemşirelik tarihi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerden biri doktora, yedisi yüksek lisans tezidir. Bu alanda ilk çalışmanın 1998 yılında, en fazla çalışmanın beş tezle Sosyal Bilimler Enstitülerinde yapıldığı, Hemşirelik Ana Bilim Dalı tarafından sadece bir tez yapıldığı belirlenmiştir. Tezlerden dördü hemşirelik teşkilatı ve hemşirelik eğitimi, ikisi geçmiş hemşirelik uygulamalarını, biri ebelik tarihini, biri tarih bilgisinin mesleki tutumlara etkisini ele almıştır.

Sonuç: Zengin bir tarihe sahip olan ve ülkemiz topraklarında modernleşen hemşirelik mesleğinin tarihi ile ilgili bu kadar az tez yapılmış olması üzücü ve düşündürücüdür. Arşivlerde hemşirelikle ilgili önemli belgeler ve bilgilerin günümüze gelebilmesi için araştırmacıları beklediği tartışmasız bir gerçektir. Bu nedenle hemşirelikte tarih araştırmalarına ve araştırmacılarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hemşirelik tarihi, Hemşirelik tarihi ve etik anabilim dalı, Tarih çalışması

ABSTRACT

Object: The study aims to examine postgraduate theses in the field of nursing history in Turkey.

Method: The study is a descriptive study. In this study, the theses registered to the National Thesis Center were scanned using the Turkish words "nursing history", "nursing", "patient care", "history of medicine", "caregiver". We reached 1007 postgraduate theses registered in the database. Eight of them that included criteria were examined according to their years, universities, institutes, advisor titles, type, method, and subjects (themes).

Results: In our country, one of the postgraduate theses on the history of nursing was doctoral and seven of them were master's theses. Based on the datas obtained, it was determined that the first study was made in 1998 and most studies were made in Social Sciences Institutes (5 theses). Only one thesis was made by the Nursing Department. Four of the theses were about the nursing organization and nursing education, two of them were past nursing practices, one of them was the history of midwifery, one of them was the effect of historical knowledge on professional attitudes.

Conclusion: Nursing has been modernized in the territory of our country, which has a rich history. However, it is sad and remarkable that there are few theses on the history of nursing. Important documents and information about nursing are waiting for researchers in archives. For this reason, there is a need for historical studies and researchers in nursing.

Keywords: Nursing, Nursing history, Department of nursing history and ethics, History study

*Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 2021; 11 (3): 605-611

DOI:10.31020/mutfd.957827

e-ISSN: 1309-8004, ISSN 1309-761X

Geliş Tarihi – Received: 11 Temmuz 2021; Kabul Tarihi - Accepted: 7 Eylül 2021

İletişim - Correspondence Author: Şerife Yılmaz <serifeyilmaz83@gmail.com>

Giriş

Hemşirelik toplum gereksinimlerinden doğan ve kökleri çok eskilere dayanan bir meslektir. Bir mesleğin bugünkü durumunu değerlendirmek için geçmişini, ortaya çıkış öyküsünü, geçmişten günümüze geçirdiği evreleri, gelişim sürecini bilmek gereklidir.^{1,2} Hemşirelik zengin bir geçmişe sahiptir. Geçmişten günümüze gelen bu mirası ortaya çıkarmak için mesleki tarih araştırmaları önemlidir.^{3,4}

Hemşireliğin topluma yaptığı katkılar, bilimsel ve sanatsal boyutları ancak hemşireliğin tarihi aracılığıyla ortaya çıkarılabilir ve tanımlanabilir.³ Maggs, hemşirelik tarihi bilgisinin mesleki uyum ve ayrıcalık yarattığını vurgular ve bunu “Yeni ortaya çıkan bir mesleğin ayırt edici özellikleri” olarak adlandırır.⁵ Lynaugh hemşirelik tarihini “Kimlik kaynağımız, kültürel DNA'mız” olarak tanımlamaktadır.⁶ Bu açıdan hemşirelik eğitiminde mesleki tarih derslerinin önemi yadsınmaz. Hemşirelik tarihinin daha ayrıntılı öğretilmesi, hemşirelik kimliğini güçlendirir, zenginleştirir, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirir. Aynı zamanda hemşirelerin, öz-yeterliliklerini göstermelerini sağlar. Bununla birlikte güçlü bir profesyonel kimliğin geliştirilmesine de yardımcı olur. Ayrıca hemşirelerin tarihi bilgilerini güçlendirmek meslek algısını, mesleğe olan tutumunu ve bakımını da doğrudan etkilemektedir.^{7,8}

Hemşirelik tarihinin bilinmesi meslek bilincinin oluşması ve meslek kültürünün yeni nesle aktarılmasında önemlidir.⁸ Lusk'a göre geçmişin bilgisi geleceğe ayna olabilmektedir. Hemşirelerin geçmişlerinden dersler çıkarabilmeleri ve geleceğe sağlam adımlar atabilmeleri için meslek tarihlerini bilmeleri gerekir.⁹⁻¹² Doğru tarihsel farkındalık hemşirelerin, geçmişteki karmaşıklığı fark ederek geçmiş uygulamalardan ders çıkarmasına ve günümüzde hemşireliğe uygun olmayan pratikleri ayırt etmesine yardımcı olacaktır.^{7,10,13,14} Bu nedenle farkındalığı arttırmak ve geleceğe hazır olmak için hemşirelik tarihi ile ilgili çalışmalara önem vermek gerekmektedir.^{9,10}

Çok zengin bir geçmişe sahip olan hemşireliğin geçmiş uygulamaları hakkındaki bilgiler ancak tarihi üzerine yapılan çalışmalarla günümüze ulaşabilir. Bu çalışmaların nicelik ve niteliklerinin belirlenmesi gelecek tarih çalışmalarına ışık olacaktır. Bu çalışmada da Türkiye’de hemşirelik tarihi ile ilgili tez çalışmaları bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Hemşirelik tarihi ile ilgili yapılan tezlerin ana çerçeveleri belirlenmiştir.

Gereç ve Yöntem

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, Türkiye’de hemşirelik tarihi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesini ve hemşirelik tarihi alanında yapılan tezlerin genel çerçevesini çizmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla bu çalışmada aşağıda verilen araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- Hemşirelik tarihi alanında hangi konularda tezler hazırlanmıştır?
- Hemşirelik tarihi alanında yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Hemşirelik tarihi alanında yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Hemşirelik tarihi alanında yapılan tezlerin yürütüldüğü ana bilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
- Hemşirelik tarihi alanında çalışılan tezlerin araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma tarama modelinde desenlenmiş, betimsel bir çalışmadır.¹⁵ Araştırmada örnekleme dahil edilen tezlerin incelenmesinde doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman inceleme yöntemi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizine olanak sağlamaktadır.¹⁶ Araştırma kapsamında 01-05 Temmuz 2021 tarihleri arasında YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden hemşirelik tarihi konulu ulaşılabilir nitelikteki lisansüstü tezler birer doküman olarak incelemeye alınmıştır. Araştırmada ilk

olarak “hemşirelik tarihi” (1), “hemşirelik” (951). “hasta bakımı” (37), “tıp tarihi” (16), “hasta bakıcı”(2) anahtar kelimeleri kullanılarak ayrıntılı tarama yapılmış; tarama sonucunda toplam 1007 teze ulaşılmıştır. Hemşirelik tarihi ile ilgili olan sekiz tez çalışma kapsamına alınmıştır. Hemşirelik tarihi ile ilgili olmayan tezler çalışmaya dahil edilmemiştir.

Bulgular

Ülkemizde hemşirelik tarihi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerinden biri doktora, yedisi yüksek lisans tezidir. Tezlerin dördü doktor öğretim üyesi, üçü profesör, biri ise doçent unvanına sahip öğretim üyeleri danışmanlığında yürütülmüştür.

Elde edilen verilere dayanarak çalışmaların sırasıyla ilk olarak İstanbul Üniversitesi (1998) daha sonra sırasıyla Muğla Üniversitesi (2002), Yıldız Teknik Üniversitesi (2006), Çukurova Üniversitesi (2008), Beykent Üniversitesi (2010), İstanbul Bilgi Üniversitesi (2011), Beykent Üniversitesi (2013) ve Bozok Üniversitesi’nde (2019) yapıldığı belirlenmiştir.

Tezlerin Enstitülere göre dağılımları incelendiğinde en fazla beş teze Sosyal Bilimler Enstitülerinde, Tarih Ana Bilim Dalı’nda (n=2), İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı / Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı’nda (n=2) ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı’nda (n=1) yapıldığı tespit edilmiştir. Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde toplam üç adet tez yapıldığı; bunlardan birinin Hemşirelik Ana Bilim Dalı tarafından ikisinin Tıp Tarihi ve Etik Ana Bilim Dalı tarafından yapıldığı görülmüştür.

İncelenen tezlerin büyük bölümünün (n=7) kaynak taraması olduğu, sadece bir tezin tanımlayıcı ve kesitsel araştırma türünde yapıldığı görülmüştür. Kaynak taraması şeklinde yapılan tezlerde kaynak olarak Tıp Tarihi ve Tıbbi Etik Anabilim Dallarının Kitaplıkları, Milli Kütüphane, Osmanlı Askerî Belgeleri ve konuyla ilgili tarihi belgelerden faydalandığı belirtilmiştir.

Tezlerin konuları incelendiğinde; dört tezin hemşirelik teşkilatı ve hemşirelik eğitimini, iki tezin geçmiş hemşirelik uygulamalarını, bir tezin ebelik tarihini, bir tezin tarih bilgisinin mesleki tutumlara etkisini ele aldığı görülmektedir (**Tablo 1**). Tezlerin yayın olma durumu hakkında bilgi almak amacıyla yazar ve danışmanlara mail aracılığıyla ulaşılmaya çalışılmıştır. Tezlerden sadece birinin yayın haline dönüştürüldüğü, ikisinin yayın aşamasında olduğu belirlenmiş olup beş tez hakkında ise bilgiye ulaşılamamıştır.¹⁷⁻¹⁹

Tablo 1. 1998-2021 tarihleri arasında hemşirelik tarihi ile ilgili yapılan tezler

Yazar	Danışman	Üniversite	Enstitü	Tarih	Konu	Yöntem
Serap Torun	Yrd.Doç.Dr. Selim Kadioğlu	Çukurova Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Tarihi ve Etik Ana Bilim Dalı	2008 Doktora	Kırım Savaşı’nda Hasta Bakımı ve Hemşirelik	Osmanlı askerî belgelerini de içeren kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve konu ile ilgili mekanlar ziyaret edilerek incelenmiştir.
Tolga Alkan	Doç.Dr. Hüsna Özveren	Bozok Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Ana Bilim Dalı	2019 Yüksek Lisans	Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumları	Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumlarını incelemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından literatür taranarak oluşturulan tanıtıcı özellikler formu, hemşirelik tarihi bilgi formu ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ)'den oluşan bir anket formu ile toplanmıştır.

Tuba Tepecik	Yrd.Doç.Dr. Oya Dağlar	Yıldız Teknik Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı	2006 Yüksek Lisans	Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde hemşirelik teşkilatının gelişimi	Tez literatür ve kaynak taraması şeklinde yapılmış; Celal Bayar Üniversitesi Tıp Tarihi ve Tıbbi Etik Anabilim Dalı Kitaplığı, Ege Üniversitesi Tıp Tarihi ve Tıbbi Etik Anabilim Dalı Kitaplığı, GATA Tıp Tarihi ve Tıbbi Etik Anabilim Dalı Kitaplığı, Milli Kütüphane ve internet kaynaklarından faydalanılmıştır.
Gül Yüksel	Prof.Dr. Arslan Terzioğlu	İstanbul Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Deontoloji Ana Bilim Dalı Tıp Tarihi ve Etik Bilim Dalı	1998 Yüksek Lisans	Florence Nightingale'in Kırım Harbi esnasında hasta bakımı ve hastaneciliğe getirdiği yenilikler	Tez literatür ve kaynak taraması şeklinde yapılmıştır.
Nursel Gümüş	Yrd.Doç.Dr. Mehmet Temel	Muğla Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı	2002 Yüksek Lisans	20. yüzyılın yarısında Türkiye'de hastabakıcılık müessesesi	Tez literatür ve kaynak taraması şeklinde yapılmıştır.
Fatma Gökçen Dinç	Prof.Dr. Christoph K. Neumann	İstanbul Bilgi Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı	2011 Yüksek Lisans	'Ignorant, dirty, superstitious crones': Degrading of midwifery and midwives in modern Turkey	Çalışma, geç Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti'nde, resmi eğitim almayan ve mesleği kadınlar arasındaki bilgi transferiyle öğrenen geleneksel ebelerin tarihini ele almaktadır. Tarihsel analiz, ebeliğin itibarsızlaştırılması ve doğumun medikalleşmesine ek olarak doğum alanındaki iktidar pratiklerini, sebeplerini ve dinamiklerini sorgulayan bir kuramsal çerçeveye dayanmaktadır.
Türkan Tunçer	Prof.Dr. Mehmet Fikret	Beykent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı Hastane ve Sağlık Kur. Yön. Bilim Dalı	2013 Yüksek Lisans	Türkiye'de hemşirelik mesleği ve eğitim süreci	Türkiye'de ve dünyada hemşirelik mesleğinin geçmişi, eğitim süreçleri ve profesyonel bir meslek olarak gelişimi incelenmiştir. Çalışma, mevcut literatürle sınırlandırılmıştır ve literatür tarama tekniği kullanılarak oluşturulmuştur.
Nevin Gavaz	Yrd.Doç.Dr. Kamil Uslu	Beykent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı Hastane ve Sağlık Kur. Yön. Bilim Dalı	2010 Yüksek Lisans	Türkiye'de ki sağlık yönetiminde hemşirelik mesleğinin durumu ve geleceğinin analizi	Araştırma iki ayrı metot kullanılmıştır. Birincisi literatür taraması şeklinde olup bunlar; kitap, süreli yayın, makaleler, yayınlanmamış tezler ile güvenilir internet kaynaklarından oluşmaktadır. İkincisi ise, anket uygulaması ve anket uygulamalarının değerlendirmesi şeklindedir.

Tartışma

Bu çalışmada Türkiye’de hemşirelik tarihi alanında yapılan lisansüstü tezler, tezin türü, yöntemi, yapıldığı yıl, yapıldığı üniversite ve ana bilim dalı, tez danışmanının unvanı gibi bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmada hemşirelik tarihi araştırmalarının genel çerçevesini çizmek ve gelecekteki araştırmalara yön gösterecek önemli verilere ulaşmak amaçlanmıştır. Çalışmamızda hemşirelik tarihi ile ilgili tezlerin sayısının oldukça az olduğu ve sadece birinin yayın olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit ülkemizde hemşirelik tarihi ile ilgili çalışmalara olan ihtiyacın göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

Sarnecky’e göre genellikle diğer disiplinler tarafından bilimsel olarak kabul edilen bir yöntem olan tarihsel araştırma, hemşirelik mesleğinde henüz tam bir güvenilirlik ve kabul görmemiştir.³ Bizim çalışmamız da ne yazık ki bu görüşü desteklemektedir. Bunun nedenlerinin hemşirelik akademisyenlerin daha çok klinik uygulama ve eğitime yönelik araştırmaları tercih etmeleri, tarih araştırmalarına ilgi duymamaları, hemşirelerin tarih araştırmaları için yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamaları ve sağlık bilimleri enstitülerinin tezlere pozitivist yaklaşımının olabileceği düşünülmektedir. Sağlık bilimleri enstitülerinin bu yaklaşımı zaten kısıtlı sayıda olan hemşirelik tarihi araştırmacılarının önünde önemli bir engel olarak durmaktadır. Ülkemizde Yükseköğretim Kurulu’nun 06.03.2019 tarihli kararı ile ilk olarak Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü bünyesinde Hemşirelik Tarihi ve Etik Ana Bilim Dalı’nın kurulmasıyla hemşirelik tarihçileri yetişmesi için kapı açılmıştır.²⁰ Bu sayede hemşirelik tarihi araştırmaları açısından yaşanan eksikliklerin tamamlanabileceği, meslek tarihine ilgi duyan hemşirelere tarih araştırması yöntemleri konusunda destek sağlanabileceği ve bu alanda yapılan araştırma ve tezlerin sayıca artış sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmamızda tezlerin belli bir üniversitede yoğunlaşmadığı, en fazla Sosyal Bilimler Enstitülerinde, Tarih Ana Bilim Dalı’nda (n=2), İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı / Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı’nda (n=2) ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı’nda (n=1) yapıldığı, Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde toplam üç adet tez yapıldığı; bunlardan birinin Hemşirelik Ana Bilim Dalı tarafından ikisinin Tıp Tarihi ve Etik Ana Bilim Dalı tarafından yapıldığı tespit edilmiştir. Hemşirelik Ana Bilim Dallarından mesleki tarihe yönelik çalışmaların yapılmamış olması oldukça üzücüdür. Çünkü hemşirelerin kendi tarihlerine önce kendilerinin sahip çıkması gerektiği düşünülmektedir. Bettancourt-Ortega ve Ayala da çalışmalarında hemşirelik tarihi araştırmalarının yetersiz ve neredeyse tamamının hemşirelerin bireysel çabalarına bağlı olduğunu belirtmektedir.¹² Ayrıca hemşirelik tarihi araştırmalarının çoğunun hemşirelerin kendisi değil diğer disiplinler tarafından yapıldığını vurgulamaktadır.

Çalışmamızda incelenen tezlerin dördü hemşirelik teşkilatı ve hemşirelik eğitimini, ikisi geçmiş hemşirelik uygulamalarını, biri ebelik tarihini, biri tarih bilgisinin mesleki tutumlara etkisini konu olarak incelediği görülmüştür. Hemşirelik tarihi ile ilgili yapılan tezlerin az olması konu çeşitliliğini de sınırlandırmaktadır. Oysaki hemşireliğin tarihi oldukça zengindir. Hemşirelik tarihi bir disiplin olarak gelişmesine rağmen yeterince araştırılmamış ve çoğunlukla hemşirelik uygulamasından ziyade profesyonelleşme ile bağlantılı önemli olaylara ve süreçlere odaklanmıştır.^{7,11} Bunlardan başlıcaları hemşirelik okullarının açılması ve en kayda değer olanı Florence Nightingale olmak üzere birkaç önemli ismin hikayeleriyle hayat bulan kayıtların tanıtılmasıdır. Oysaki hemşireler hem dünya savaşlarında hem de modern sağlık hizmetlerinin gelişiminde önemli roller ve görevler üstlenmiş olup, mesleki tarihleri sadece kronolojik derlemelerden ya da uygulama ve eğitimlerindeki gelişmelerden ibaret değildir.¹²

Lusk’a göre bir çalışmada tarihsel konu seçimi kişinin bir konu hakkındaki bilgisiyle ilişkilidir.⁹ Holme’e göre ise geçmiş hemşirelik uygulamaları, deneyimleri ve değerleri hakkında bilgi eksikliği, bu alanda daha fazla tarihsel araştırmaya ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir.⁷ Dünya çapında geçmişe ilgi artmakta, hemşirelik tarihi yeniden gözden geçirilmekte, yeniden incelenmekte ve yeniden yazılmaktadır. Hemşirelik tarihine yönelik eğitimlerin, araştırma etkinliklerinin, alanda yapılan tezlerin ve araştırma fonlarına başvuruların

giderek arttığı görülmektedir.¹² Ülkemizde ise hemşirelik tarihi eğitimlerinin Hemşirelik Tarihi ve Etik Ana Bilim Dalı tarafından bu alanda uzman eğitimciler tarafından verilmesinin hemşirelik tarihine merakı canlandıracağı düşünülmektedir. Aynı zamanda hemşirelik tarihi araştırmalarında konu seçimi, metodoloji ve yazımına kadar çalışmaların nicelik ve niteliklerinin artırılmasına destek sağlanmış olacaktır.

Tarihsel araştırma mevcut kaynaklara veya verilere dayanmalıdır.⁹ Genellikle bu veriler arşivlerde bulunur. Çalışmamızda tez sayısının az olmasına paralel olarak arşiv taraması yapılan tez sayısının da sınırlı olduğu görülmektedir. Brezilya’da yapılan bir çalışmada da hemşirelik tarihi çalışmaları ve arşiv belgeleri ile ilgili sınırlılık dile getirilmektedir.²¹ Hemşirelik tarihi oldukça kapsamlı bir alandır. Özellikle modern hemşireliğin temellerinin atıldığı ülkemizde araştırmacılar için önemli verilerin gün yüzüne çıkmak için arşivlerde beklediği düşünülmektedir. Önemli bir tarih geçmişine sahip olan hemşirelerin gerçek tarihleri arşivlerden çıkarılıp kanıtlarıyla günümüze kavuşturulmalıdır. Konu ve metodoloji açısından daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç

Başlangıcı insanın varoluşuna kadar uzanan ve ülkemiz topraklarında modernleşen hemşirelik mesleğinin tarihi ile ilgili yapılan tezlerin sınırlı sayıda olması üzücü ve düşündürücüdür. Zengin bir tıp tarihi birikimine sahip olan arşivlerimizde hemşirelikle ilgili önemli belge ve bilgilerin günümüze gelebilmesi için araştırmacıları beklediği tartışmasız bir gerçektir. Bu nedenle hemşirelerin meslek tarihi konusunda farkındalıklarının sağlanması önem arz etmektedir. Hem lisans düzeyinde hem de lisansüstü düzeyde hemşirelik tarihi derslerine, bu derslerin içeriğinde tarih araştırmaları ve yazımı konusuna daha kapsamlı yer verilmelidir. Bu eğitimlerin tıp tarihi araştırmaları alanında doktora düzeyinde eğitim almış hemşire eğitimciler tarafından verilmesi eğitimin niteliğini arttıracaktır. Sağlık bilimleri enstitülerinin hemşirelik tarihi ile ilgili tezleri desteklemeleri yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Hemşirelik tarihi ile ilgili tezlerin yapılması ve yapılan tezlerin yayına dönüştürülmesi gereklidir. Ayrıca Hemşirelik Tarihi ve Etiği Ana Bilim Dalı’nın tüm hemşirelik okullarında kurularak alanın eğitimci ve araştırmacı ihtiyacının giderilmesi önemli olacaktır.

Bilgi

Yazarlar çıkar çatışması belirtmemişlerdir. Yazarlar bu çalışma için herhangi bir finansal destek, istatistiksel destek almadığını açıklamıştır.

Araştırmacı Katkı Oranı Beyanı

Şerife Yılmaz: Fikir, tasarım, danışmanlık/denetleme, veri toplama ve işleme, analiz ve yorum, kaynak taraması, makale yazımı, eleştirel inceleme.

Gamze Özbek Güven: Fikir, tasarım, danışmanlık/denetleme, veri toplama ve işleme, analiz ve yorum, kaynak taraması, makale yazımı, eleştirel inceleme.

Kaynaklar

1. Yılmaz Gören Ş, Yalın NY. Hemşirelik Tarihinde Bir Öncü “Safiye Hüseyin Elbi”. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi 2016;6(2):38-45.
2. McAllister M, et al. Teaching nursing’s history: A national survey of Australian Schools of Nursing, 2007–2008. Nurse Education Today 2010;30(4):370-375. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2009.09.010>.
3. Sarnecky MT. Historiography: A legitimate research methodology for nursing. ANS. Advances in Nursing Science 1990;12(4):1-10.
4. Madsen W. Teaching history to nurses: Will this make me a better nurse? Nurse Education Today 2008;28(5):524-529. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2007.09.008>
5. Maggs C. A history of nursing: a history of caring? Journal of Advanced Nursing 1996;23(3):630-635. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.1996.tb00028.x>

6. Lewenson S, Herrmann E. Capturing Nursing History: A Guide to Historical Methods in Research. Springer Publishing Company; 2007.
7. Holme A. Why history matters to nursing. Nurse Education Today 2015; 35(5):635-637. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.02.007>
8. Vieira AN, Petry S, Padilha MI. Best practices in historical studies of nursing and health (1999-2017). Revista Brasileira de Enfermagem 2019;72:973-978. <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2018-0538>
9. Lusk B. Historical Methodology for Nursing Research. Image: The Journal of Nursing Scholarship 1997;29(4):355-360. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.1997.tb01055.x>
10. Padilha MI, Bellaguarda MLR, Nelson S, Maia ARC, Costa R. The use of sources in historical research. Texto Contexto Enferm 2017;26(4):e2760017. <https://doi.org/10.1590/0104-07072017002760017>
11. Yılmaz Ş, Güven GÖ. An important development for nursing ethics: Establishment of nursing history and ethics department and developments in Turkey. Ethics, Medicine and Public Health 2021;17:100662. <https://doi.org/10.1016/j.jemep.2021.100662>
12. Bettancourt-Ortega L., Ayala R. "Bringing history back in: a network of nursing history in Chile has started life." Texto & Contexto-Enfermagem 2021;30. <https://doi.org/10.1590/1980-265X-TCE-2020-0062>
13. D'Antonio P., et al. Histories of nursing: The power and the possibilities. Nursing Outlook. 2010;58(4):207-213. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2010.04.005>
14. Lait ME. The place of nursing history in an undergraduate curriculum. Nurse Education Today. 2000;20(5):395-400. <https://doi.org/10.1054/nedt.2000.0477>
15. Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınevi; 1998.
16. Yıldırım A, Şimşek H. Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık; 2011.
17. Torun S, Kadioğlu S. Kırım Savaşı'nda Hasta Bakımı ve Hemşirelik. Ankara. Akademisyen Tıp Kitabevi;2014.
18. Alkan T. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumları. Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2019
19. Gümüş N. XX. Yüzyılın İlk Yarısında Türkiye'de Hastabakıcılık Müessesesi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2002.
20. Yılmaz Ş. Alanımız için Önemli Bir Gelişme, Hemşireliğin Yeni Anabilim Dalı: "Hemşirelik Tarihi ve Etik Anabilim Dalı". Türkiye Biyoetik Dergisi, 2019;6(1): 3-4. DOI: 10.5505/tjob.2019.62534
21. Padilha MI., et al. Nursing history research groups: a Brazilian reality. Rev Esc Enferm USP 2012; 46(1):192-99. <https://doi.org/10.1590/S0080-62342012000100026>